

11. 4.
30.3.2016

Liikenne- ja viestintäministeriö

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi automatisaatiosta ja robotisaatiosta

Valtioneuvoston periaatepäätöksen luonnoksessa on ansiokkaasti käsitelty automatisaation ja robotisaation laajaa kenttää. Nämä teemat ovat myös merkittävä osa pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaa. Painopistealueen "Digitalisaatio, kokeilut ja normien purku" toisena kärkihankkeena on "Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvu ympäristö". Kärkihankkeen toimenpiteet sisältävät samoja työalueita, joita on nyt esitettyssä valtioneuvoston periaatepäätöksessä. Valtion ohjausjärjestelmien kehittämistä selvittänyt ns. OHRA-hanke esitti tammikuussa 2015, että hallituksen toimintasuunnitelmasta erillisiä, valtioneuvoston strategiatyyppejä, osittain päällekkäisiä ohjausasiakirjoja vähennettäisiin. Näin on jo tehtykin tällä hallituskaudella. Onko tässä luonnoksessa kyse pikemminkin toimeenpanosuunnitelma/toimintaohjelma kuin valtioneuvoston periaatepäätös? Valtioneuvoston toiminnan haasteeksi on aiemmissa selvityksissä todettu nimenomaan toimeenpano, strategioita ja periaatepäätöksiä on sen sijaan todettu olevan liikaa.

Robotisaatio ja automatisaatio etenevät globaalisti monella yhteiskunnan loholla ja osaamistarpeet muuttuvat. Monet hallinnon tehtävät tulevat vähenemään. Esimerkiksi erilaisiin lupa- ja valvontatehtäviin, samoin kuin tukitehtäviin, kuten assistenttityöhön sekä talous- ja henkilöstöhallinnon tehtäviin tarvittavan henkilöstön määrä vähenee. Kuntien näkökulmasta robotisaatio on merkittävä asia ennen kaikkea hyvinvointipalvelujen laadun ja kustannustehokkuuden kehittämisen kannalta. Työvoiman kysyntään liittyvät rakennemuutokset ovat kuitenkin jääneet periaatepäätöksen luonnoksessa vähäiselle käsittelylle.

Automatisaatioon ja robotisaatioon liittyvät alueet edellyttävät uutta osaamista, jonka riittävydestä ja kehittämisestä on huolehdittava kasvun ja uusien työpaikkojen luomiseksi. Olisiko käytettävissä olevia resursseja kohdennettava vieläkin voimakkaammin osaamisen kehittämiseen ja innovaatioiden tukemiseen? Elinkeinoelämän keskusliiton EK, Aalto-yliopiston ja Laurea ammattikorkeakoulun toteuttama Digitalous ja korkeakoulutus -hankkeen tulokset viittaavat tähän suuntaan. Hankkeen mukaan robottien avulla rutiinityö automatisoituu ja ihmistyövoima kohdentuu muun muassa luovuutta, sosiaalista älykkyyttä ja kehittyntä vuorovaikutusta vaativiin tehtäviin. Työpaikat eivät häviä, mutta työn tekemisen tavat ja työssä tarvittava osaaminen muuttuvat. Myös asiantuntijatehtävissä rutiinityö automatisoituu ja luovuus sekä sosiaalinen älykkyys korostuvat entisestään. Hankkeen lopputuloksissa todetaan, että työn säilymisen edellytys on, että niihin löytyy korkeakouluista uudella tavalla koulutettuja osaajia ja että työelämässä jo olevien taitoja päivitetään.

Yhteiskunnassa käynnissä oleva digitalisaatiokehitys ja siihen liittyvät teknologiat luovat vahvaa perustaa lisääntyvälle robotisaatiolle ja sen hyödyntämiselle. Erityisesti asioiden Internet eli IoT luo pohjaa robotisaatiolle ja siksi IoT:n kehitystä on turvattava ja siihen liittyvää osaamista ja innovaatioita kehitettävä myös julkisen hallinnon toimenpitein kuluvan vuosikymmenen aikana.

Kuten lausunnon alussa todettiin, valtioneuvoston toiminnan haasteeksi on noussut sen päätösten toimeenpano. Hallinnon toimeenpanokykyä on heikentänyt mm. se, että tavoiteltavien toimenpiteiden määrä on liian suuri, toimenpiteille ei ole pystytty luomaan selkeitä tavoitteita ja seurattavia mittareita, jolloin vaikutusten todentaminen on käytännössä mahdotonta.

Luonnoksessa on esitetty sinänsä kannatettavia tavoitteita uusien työpaikkojen ja vientimarkkinoiden luomiseksi. Toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi on käsitelty varsin yleisellä tasolla. Vastuut toimenpide-ehtotusten tarkemmasta sisällön suunnittelusta, toimeenpanosta, toteutumisen seurannasta ja tavoitteiden saavuttamisesta jäävät käsittelemättä. Näin ollen päätöksen toimeenpanoon sitoutuminen voi jäädä heikoksi ja ohjaava vaikutus puutteelliseksi. Tämä ei edistä hallinnon toimeenpanokykyä kanavoida automatisaatiota ja robotisaatiota kasvuksi ja uusiksi työpaikoiksi. Tulisikin arvioida, onko luonnosteltu valtioneuvoston periaatepäätös lainkaan tarpeellinen, kun hallitus on jo hallitusohjelmassaan linjannut näiden asioiden edistämistä ja voitaisiinko luonnoksessa esitetyjä toimenpiteitä hyödyntää ao. kärkihankkeiden toimeenpanossa.

Valtiosihteeri, kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi: Kunta- ja aluehallinto-osasto
Henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto